

פתרון בחינת הבגרות בגאוגרפיה – אדם וסביבה

קיץ תשע"ז, 2017, שאלון: 57381 על פי תכנית
הרפורמה ללמידה משמעותית.
מוגש ע"י צוות המורים של "יואל גבע"

הערות:

1. התשובות המוצגות כאן הן בגדר הצעה לפתרון השאלון.
2. תיתכנה תשובות נוספות, שאינן מוזכרות כאן, לחלק מהשאלות.

פרק ראשון – גאוגרפיה של ארץ ישראל

הנבחנים נדרשו לענות על שתיים מהשאלות 1-3 ועל אחת מן השאלות 4-6

שאלה 1- תיירות

- סעיף א'** (על הנבחן לבחור שלושה אזורים, ולהקפיד לא לחזור על סוג התיירות):
- טבריה – תיירות נופש ופנאי / תיירות דתית. בטבריה יש את ימת הכנרת וכן קברי צדיקים, אתרים בסביבת טבריה המקודשים לנוצרים.
 - ים המלח – תיירות מרפא/ נופים ייחודיים / תיירות היסטורית – המקום הנמוך ביותר בעולם. ים המלח מכיל מינרלים רבים המיועדים לתיירות מרפא. בנוסף, נוף ייחודי של מדבר יהודה, אתרים היסטוריים כמו: מצדה.
 - ירושלים – תיירות דתית / היסטורית – בירושלים מוסדות דתיים המקודשים ליהודים לנוצרים ומוסלמים, כמו הכותל המערבי, הר הבית, כנסיית הקבר. כמו כן, יש בהם אתרים היסטוריים רבים, כמו: העיר העתיקה.
 - חיפה – תיירות עירונית / נופש SSS / תיירות דתית – בחיפה מרכז באהיים דתי, חופי ים התיכון וכן עיר עתיקה ושווקים בעיר התחתית.

MY.GEVA.CO.IL

לפרטים לחצו כאן!

תיכונים, אתם לא לבד!

הכירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם ביעילות לבגרות במתמטיקה

סעיף ב'

ההבדל בין אילת לתל אביב במספר לינות התיירים לעומת מספר לינות הישראלים הוא: באילת 15% מהלינות לערך הן של תיירים, בעוד השאר 85% לערך, הן של ישראלים, ובתל אביב המצב כמעט הפוך: 25% מהלינות הן של ישראלים ו-75% לערך, הן של תיירים.

הגורם להבדל זה הוא: אילת היא מוקד משיכה לתיירות הפנים בישראל. עיר ללא מע"מ, נופים יחודיים ומזג אוויר קייצי לאורך כמעט כל השנה. טיסות הפנים מעודדות את ההגעה לאילת עבור ישראלים. משום שכמעט ואין טיסות ישירות מחו"ל לאילת, מספר התיירים המגיעים אליה נמוך מאוד. זוהי תיירות נופש SSS מובהקת. תל אביב לעומתה, היא עיר גלובלית, המשלבת תיירות עירונית, תיירות עסקית, תיירות נופש ופנאי SSS, תיירות גאה ועוד. קרבתה של תל אביב לנתב"ג, מעודדת שהייה של תיירים שם. מעט ישראלים שוהים בתל אביב, משום שהיא קרובה ונגישה כמעט לכל מקום בישראל, מבחינת זמן נסיעה, ועלויות השהייה בה גבוהות.

סעיף ג'

לדעתי, יש להכריע בדילמה זו באופן הבא: יש למנוע בנייה במרחק של 30 מטר מקו החוף. נימוקים להכרעה (על הנבחן להביא שניים מהתחומים הבאים):

איכות סביבה – בנייה נוספת תצמצם את השטחים הפתוחים ותקטין את רצועת החוף שגם ככה צרה. לכל אדם בישראל יהיה פחות שטח חוף ים, וחוף הים הינו משאב ציבורי.

כלכלה – בנייה קרוב לים, תעניק עדיפות לקבוצה בעלת אמצעים פיננסיים להנות מהנוף ומחוף הים, בעוד שזהו משאב השייך לכל הציבור.

תחבורה – בנייה קרוב לים, תגרום לבניית תשתיות נוספות, על מנת להגדיל את הנגישות לבניינים אלו. דבר זה ייצור עומס על הכבישים ויגרום למטרדי רעש וזיהום אוויר.

שאלה 2 – ירושלים

סעיף א'

(1) מוסדות ממלכתיים (על הנבחן לציין ארבעה):

הכנסת

הממשלה

בית המשפט העליון

יד ושם

משכן נשיא המדינה

MY.GEVA.CO.IL

לפרטים לחצו כאן!

תיכונים, אתם לא לבד!

הכירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם ביעילות לבגרות במתמטיקה

(2) "המוסדות כביטוי להיותה של ירושלים עיר הבירה של מדינת ישראל"
הכנסת: הרשות המחוקקת, הפרלמנט של ישראל
הממשלה: הרשות המבצעת, משרדי הממשלה, ומשרד ראש הממשלה
בית המשפט העליון: הרשות השופטת, בין משפט לערעורים ובג"צ. מפקח על רשויות השלטון.

סעיף ב'

הקשר בין מבנה התעסוקה בירושלים, לבין היותה עיר בירה:
ענף התעסוקה בירושלים בשירותים הציבוריים ומנהל, 41.2%, לעומת הממוצע הארצי, שעומד על 34.1%. הסיבה המרכזית לכך היא: בירושלים ממוקמים מוסדות השלטון הציבורי המרכזיים, ולכן אחוז המועסקים בענף השירותים הציבוריים והמינהל, גבוה יחסית לממוצע הארצי. שיעור המועסקים בתעשייה בירושלים נמוך ביחס לממוצע הארצי, משום שבירושלים אין משאבי טבע, אין כמעט תעשייה. אוכלוסייתה המגוונת, ובעיקר הדתית, אינה מרבה לעסוק בענף זה.

סעיף ג'

- (1) הבדלים בין מטרופולין תל אביב לבין מטרופולין ירושלים (על הנבחן לציין שניים):
- כמות היישובים הנכללים במטרופולין תל אביב גבוהה מזו שבירושלים.
 - שטח מטרופולין תל אביב גדול משטח מטרופולין ירושלים.
 - מטרופולין תל אביב 3 טבעות סביב הגלעין, לעומת ירושלים, שם טבעת אחת סביב הגלעין.
 - שטח הגלעין של מטרופולין תל אביב קטן מזה של מטרופולין ירושלים.
- (2) קושי אחד בהתפתחות של מטרופולין ירושלים הוא הרכב האוכלוסייה שבה. ירושלים היא עיר ענייה, עם אוכלוסייה מגוונת: יהודית, מוסלמית, דתית וחילונית. מורכבות זו מקשה על ירושלים להפוך להיות מוקד משיכה כלכלי, וכתוצאה מכך ישנו גם קושי להתפתחותה כעיר מטרופולין.
- בנוסף, סוגיית שטחי יהודה ושומרון, והסכסוך היהודי פלשתינאי, מקשים לא פעם על התפשטות העיר במרחב ועל בניית שכונות חדשות ו/או יישובים חדשים.

שאלה 3 – אקלים מדברי

סעיף א'

- מאפיינים של האקלים המדברי בישראל (על הנבחן היה לציין שלושה):
- (1) 0-200 מ"ר גשם בשנה.
 - (2) טמפרטורות גבוהות.
 - (3) לחות נמוכה.
 - (4) משרע טמפרטורות גבוה בין יום ללילה.
 - (5) קרקע לא פורייה ומיעוט צמחייה.

סעיף ב'

הגורם להיווצרות אקלים מדברי בכל אחת מהרצועות:
הרצועה המזרחית – מדבר בצל גשם. העננים מגיעים מכיוון מערב, מהים התיכון, עולים עד קו פרשת המים בהרי יהודה ושומרון שם הם מורידים את רוב המשקעים. משם הם ממשיכים מזרחה, מתרחבים בשל ירידה בגובה ומורידים מעט משקעים.
הרצועה הדרומית – רצועת מדבריות עולמית. האזור תחת השפעה של רמה סובטרופית אשר גורמת להתמוככות ולאי ירידה של גשמים.

סעיף ג'

- בניה תואמת אקלים – על הנבחן היה להציג שיטה אחת.
- (1) צביעת הבתים ובעיקר הגגות בצבעים בהירים שאינם קולטים חום.
 - (2) קירות רחבים המאפשרים בידוד טוב יותר.
 - (3) הצללה שמאפשרת הורדת טמפרטורות.
 - (4) בניה לצלע ההר כדי להימנע מפגיעה ישירה של קרינה.

שאלה 5 – תחבורה אווירית – מדרש תמונה

סעיף א'

- השפעות שלילות של מיקום שדה התעופה על העיר אילת (על הנבחן לציין שתיים):
- רעש מטוסים – המראות ונחיתות במרכז העיר גורמות לרעש רב, בשל קרבה למקומות מגורים ולמלונות.
 - זיהום אוויר – המראות ונחיתות מטוסים בעיר עצמה, מזהמות את האוויר.
 - סכנות בטיחותיות.

מחסור בקרקע - תפיסת קרקע יקרה במרכז העיר הניתנת לפיתוח בתי מלון נוספים

סעיף ב'

התועלת למדינת ישראל בהקמת נמל תעופה בין לאומי נוסף בתמנע היא: (על הנבחן היה לציין תועלת אחת וחיסרון אחד)

- פיתוח שדה תעופה יביא לדרום, ובעיקר לאילת, תיירים – יעלה את התמ"ג, יכנסת מטבע זר, ויגביר את התעסוקה.
 - פיתוח השוליים – הקמת השדה החדש תייצר מגוון מקומות תעסוקה סביב נותני השרותים, פיתוח תשתיות ופיתוח הנגב והאזור.
 - שדה תעופה חלופי לנתב"ג 2000 במקרה של מלחמה או סגירת השדה מסיבות נוספות.
- החיסרון** – פגיעה בשטחים פתוחים על מנת לבנות את השדה, ופגיעה בבתי גידול של צמחים ייחודיים ובעלי חיים.

פרק שני – גאוגרפיה של המזרח התיכון

הנבחנים נדרשו לענות על שתיים מהשאלות 7-10

שאלה 7 – אוכלוסייה

סעיף א'

(1) אזורים בעלי צפיפות אוכלוסייה גבוהה מזרח כווית.
עמק הפרת והחידקל.
דרום מערב תימן.

אזורים בעלי צפיפות אוכלוסייה נמוכה מזרח ירדן.
מערב מצרים.

(2) על הנבחן היה לבחור אזור אחד מכל קבוצה, ולהסביר את סיבת צפיפות האוכלוסייה בו:

MY.GEVA.CO.IL

לפרטים לחצו כאן!

תיכונים, אתם לא לבד!

הכירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם ביעילות לבגרות במתמטיקה

אזורים בעלי צפיפות אוכלוסייה גבוהה

מזרח כווית – הפקת נפט. תעשייה.

עמק הפרת והחידקל – מקור מים מתוקים, קרקע פורייה. חקלאות ושתייה
דרום מערב תימן – אקלים מונסוני, גשמים, קרקע פורייה

אזורים בעלי צפיפות אוכלוסייה נמוכה

מזרח ירדן – אקלים מדברי

מערב מצרים – אקלים מדברי

סעיף ב'

דרכים לפתח אזורים בעלי צפיפות אוכלוסייה נמוכה (על הנבחן להציע שתיים):

- העברת עיר בירה – כפי שעשו בטורקיה.
- מתן מענקים והגדרת אזורים עדיפות לאומית – מתן הטבות לאוכלוסייה.
- מתן מענקים להקמת מפעלים ותעשייה בשוליים.

שאלה 8 - מים

סעיף א'

קבוצה 1 מדינות בעלות מים טבעיים רבים:

מרוקו ולבנון.

במדינות אלה קיים אקלים ים תיכוני ואקלים הררי. הים התיכון כמקור לחות. כמות משקעים גבוהה.

קבוצה 2 מדינות בעלות מים טבעיים מועטים:

ירדן וערב הסעודית.

מדינות אלה שוכנות ברצועת מדבריות עולמית, מדבר בצל גשם, אקלים מדברי, מעט מים טבעיים.

MY.GEVA.CO.IL

לפרטים לחצו כאן!

תיכונים, אתם לא לבד!

הכירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם ביעילות לבגרות במתמטיקה

סעיף ב'

המגמה היא: ירידה בכמות המים הטבעיים בין השנים 1990 – 2015
הגורמים (על הנבחן לציין שניים):

- עלייה ברמת החיים – שימוש רחב יותר במים.
- ריבוי טבעי גבוה – עלייה בצריכת כמות המים.
- שנות בצורת מורידות את כמות המים הטבעיים.

שאלה 9 – גלובליזציה

סעיף א'

היתרונות למדינות המזרח התיכון בהשתלבותן בכלכלה הגלובלית (על הנבחן לציין שניים):

- פיתוח מקומות תעסוקה – שיביא לצמצום האבטלה
- פיתוח תשתיות, מהן ייהנו גם המקומיים.
- העלאת רמת ההשכלה.
- העלאת רמת החיים והתמ"ג במדינה.

חסרון למדינות המזרח התיכון בהשתלבותן בכלכלה הגלובלית (על הנבחן לציין אחד):

- ניצול עובדים ותנאי העסקה נמוכים.
- פגיעה בחברה המסורתית ובתרבות המקומית.

סעיף ב'

- (1) מיקומה של טורקיה מיוחד בכך שהיא מצויה בין שתי יבשות – אסיה ואירופה. גשר יבשתי בין יבשות.
- (2) השפעות המיקום על השתלבותה של טורקיה בכלכלה הגלובלית (על הנבחן לציין שתיים):
- הגירה של טורקים לעבוד במערב אירופה.
 - מעבר רב של אנשים וסחורות דרך נמלי התעופה של איסטנבול.
 - מעבר של מפעלים של חברות רב לאומיות לייצור מוצריהם בטורקיה.

MY.GEVA.CO.IL

לפרטים לחצו כאן!

תיכונים, אתם לא לבד!

הכירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם ביעילות לבגרות במתמטיקה

שאלה 10 – ערים

סעיף א'

(1) על הנבחן היה לבחור בשני שימושי קרקע שבתרשים ולהתאים לכל אחד מהם את הגורם שהשפיע על מיקומו:

- חומה / מבצר – בטחוני.
- שוק/בזאר – כלכלי
- פרוור מעמד נמוך – חברתי
- מע"ר – כלכלי
- תעשייה – סביבתי.
- מגורי מעמד עשיר – חברתי.

(2) על הנבחן היה להסביר את ההשפעה של הגורם על מיקומם של שני שימושי קרקע שבסעיף א' 1

- חומה / מבצר – בטחוני. העיר העתיקה הייתה מוקפת חומה על מנת להגן מפני פלישות.
- שוק/בזאר – כלכלי
- פרוור מעמד נמוך – חברתי – בעיר העתיקה וסביבה התפתחו שכונות ברמה נמוכה, משום שזהו האזור העתיק של העיר והתשתיות שם הן תשתיות ברמה נמוכה, ושכונות עוני.
- מע"ר – כלכלי, התפתח בשוליים של מסילת הברזל.
- תעשייה – סביבתי. התפתח בשוליים של העיר. קרקע פנויה, מחיר נמוך, האזור ההיסטורי של העיר. זיהום אוויר.
- מגורי מעמד עשיר – חברתי. ליד המע"ר. אוכלוסייה משכילה. בחלק החדש והמודרני של העיר. מופרדת מאזור התעשייה ואזורים העניים של העיר.

סעיף ב'

דגם עיר-כפר: אוכלוסייה עירונית, על פי מקום מגוריה אבל במציאות היא חברה כפרית, המנהלת עדיין אורח חיים כפרי.

MY.GEVA.CO.IL

לפרטים לחצו כאן!

תיכונים, אתם לא לבד!

הבירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם ביעילות לבגרות במתמטיקה

גורמים להתפתחותו (על הנבחן לציין שניים):

- עיור מהיר/ מואץ
- התקדמות והתפתחות איטית.
- אוכלוסייה כפרית ענייה בעלת רמת השכלה נמוכה.
- ישנם תנאים לעיור מתקדם אבל זהו עיור אצור שאינו מתורגם לעיור מודרני.

פרק שלישי – ניתוח תופעות יסוד במרחב

הנבחנים נדרשו לענות על שלוש מהשאלות 11-14: שאלה 11 חובה, ועל שתיים מן השאלות 12-14

שאלה 11 – צ'ילה ובוליביה – מאפיינים פיזיים ומאפיינים אנושיים

סעיף א'

מיקום המדינות:

- צ'ילה – דרום מערב אמריקה הדרומית.
- בוליביה – מרכז מערב אמריקה הדרומית.
- שם יחידת הנוף לשתי המדינות: הרי האנדים.

סעיף ב'

ההבדל בין מאפייני אגן הניקוז שממערב לקו פרשת המים לבין מאפייני אגן הניקוז שמזרח לו:

מאפייני אגן הניקוז ממזרח – כמות נחלים גבוהה יותר, הזרמת מזרחה מהרי האנדים אל האוקיינוס האטלנטי - ירידה מתונה בקו הנוף. מקו פרשת המים מערבה – כמעט ואין נחלים הזורמים לכיוון האוקיינוס השקט. נוף חד ותלול.

סעיף ג'

בצילה שכיחות גבוהה של רעידות אדמה משום שזהו אזור מפגש של לוחות: הגוש הברזילי, הנע מערבה, מתנגש עם הלוח הפסיפי המזרחי, הנע מזרחה. תהליך הפחתה. מפגש לוחות היווצרות רעידות אדמה רבות.

MY.GEVA.CO.IL

לפרטים לחצו כאן!

תיכונים, אתם לא לבד!

הכירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם ביעילות לבגרות במתמטיקה

סעיף ד'

דרומית לקו רוחב 40 דרום כמות היישובים קטנה יותר משום שהאקלים קר וקיצוני יותר, תנאי השטח פחות נוחים להתיישבות, מישורי חוף מפורצים מאוד. לעומת זאת, מקו רוחב 40 דרום וצפונה, יותר ישובים, אקלים נוח יחסית, מישור חוף המאפשר בנייה והקמת תשתיות נוחה ופיתוח יישובים.

שאלה 12 – אקלים

סעיף א'

(1) משרע טמפרטורות:

אידיקה - 20 מעלות לערך

פונטה ארנס - 5 מעלות לערך

הגורם המרכזי להבדל: קווי רוחב עולמיים. אידיקה בקו רוחב 20 דרום

פונטה ארנס בקו רוחב 55 דרום.

ככל שקרובים לזנית, קו רוחב 0-23.5 דרום, לקו המשווה, הטמפרטורה גבוהה יותר. לכן באידיקה הטמפרטורה גבוהה יותר

(2) המשרע קטן בערים אלה, משום ששתייהן נמצאות על האוקיינוס השקט, שהוא גורם הממתן את הטמפרטורות בעזרת הבריזה.

סעיף ב'

(1) באידיקה כמות המשקעים נמוכה ואף אפסית - פחות מ 1 מ"מ גשם בשנה, לעומת פונטה ארנס, שם כמות המשקעים הינה 420 מ"מ גשם בשנה לערך.

(2) הגורם להבדל בכמות המשקעים הוא: משום שאידיקה נמצאת ברצועת המדבריות העולמית, היא מושפעת מרמה סובטרופית הגורמת להתמוככות ואין היווצרות של ענני גשם, לעומת פונטה ארנס, המושפעת משקעים, המעודדים ירידה של משקעים.

MY.GEVA.CO.IL

לפרטים לחצו כאן!

תיכונים, אתם לא לבד!

הכירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם ביעילות לבגרות במתמטיקה

שאלה 13 – אנרגיה

סעיף א'

1. שמש – קווי רוחב נמוכים, קרינת שמש חזקה וגבוהה לאורך רוב ימות השנה. ניצול השמש לייצור אנרגיה סולארית.
2. גאותרמי – אזור עם הרבה הרי געש. ניתן לנצל את החום הפנימי של כדור הארץ לייצור אנרגיה.
3. מים – נחלים הזורמים מערבה עם הפרשי גבהים וניתן לנצל אותם לייצור אנרגיה הידרואלקטרית.

סעיף ב'

הקשר בין פיתוח של מקורות אנרגיה מתחדשים בצ'ילה לבין עיקרון פיתוח בר קיימה הוא: פיתוח משאבי טבע לשימוש בכל הנוגע לצורכי קיום מתוך התחשבות ומחשבה על הדורות הבאים. פיתוח מקורות אנרגיה מתחדשים אינו מזהם את הסביבה, משום שאין תהליך של שריפה. אלו הם משאבים מתחדשים, אשר פגיעתם הסביבתית נמוכה, והם מתחדשים, כך שישארו הן מהם והן מהמקורות המתכלים גם בעתיד, לשימוש לדורות הבאים..

שאלה 14 – אוכלוסייה ורמת פיתוח

סעיף א'

מבנה הגילים בצ'ילה:

- תלויים ילדים 0-14 - 21%
- תלויים קשישים +65 - 10%
- יצרנית 15-64 - 69%

מבנה הגילים בבוליביה

- תלויים ילדים 0-14 - 33%
- תלויים קשישים +65 - 5%
- יצרנית 15-64 - 62%

MY.GEVA.CO.IL

לפרטים לחצו כאן!

תיכונים, אתם לא לבד!

הכירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם ביעילות לבגרות במתמטיקה

סעיף ב'

צ'ילה - מדינה מתפתחת ברמה גבוהה / מפותחת ברמה נמוכה

בוליביה – מתפתחת ברמה נמוכה מאוד / תת מתפתחת

ביסוס (על הנבחן היה לבסס את דבריו מנתון אחד מן הטבלה ומנתון אחד מפירמידת הגילים):

- שיעורי ילודה בצ'ילה נמוכים לעומת אלה שבבוליביה – מעיד על מעמד אישה גבוה יותר, מודעות לשימוש באמצעי מניעה, ונשים המשקיעות בקריירה. לעומת זאת, בבוליביה מעמד אשה נמוך, הנשים וולדנית, אין מודעות לשימוש באמצעי מניעה, ילדים נתפסים ככוח עבודה.
- תלויים קשישים – בצ'ילה אחוז גבוה יותר, דבר מעיד על תוחלת חיים גבוהה יותר. התשתיות והתברואה בצ'ילה ברמה גבוהה יותר לעומת בוליביה, רפואה מפותחת יותר לעומת בוליביה.
- תמ"ג – בצ'ילה התמ"ג גבוה אבל לא מידי, לעומת בוליביה, שם התמ"ג נמוך. מעיד על סך ערך המוצרים המיוצרים המדינה. מעיד שבצ'ילה רמת ההשכלה, המיכון, הידע והשקעת ההון גבוהים יותר, לכן ערך המוצרים גבוה יותר.
- תמותת תינוקות – בצ'ילה נמוכה יותר לעומת בוליביה- מעיד על תשתיות מפותחות יותר, רפואה מפותחת יותר.

MY.GEVA.CO.IL

לפרטים לחצו כאן!

תיכונים, אתם לא לבד!

הכירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם ביעילות לבגרות במתמטיקה

